

NATUURLIJK AVONTUURLIJK SPELEN

**WIE ONTWERPT DE MEEST
KINDVRIENDELIJKE, GROENE
DUURZAME SPEELPLEK?**

Prijsvraag
Groene Speelplekken

Inleiding

Kinderen verdienen een goede groene speelplek. Groene speelplekken in of vlakbij de woonwijken zijn essentieel voor lichamelijke en geestelijke gezondheid. Het stimuleert creativiteit en verbeeldingskracht. In het gemeentelijk groenbeleid en speelruimtebeleid wordt hier vaak te weinig aandacht aan geschonken. Een groene speelplek gaat verder dan een speelpleintje, maar biedt een kind de ruimte om op creatieve wijze in contact te komen met de natuur.

(Bron: uit het onderzoek van TNO naar optimalisatie van speelplekken in aandachtswijken. Website KEI, maart 2008)

Stress, obesitas... het zijn geen begrippen die je geneigd bent om snel met het kind in verband te brengen. De feiten bewijzen dat kinderen, vooral in het verstedelijkt gebied meer en meer met deze problemen te maken hebben. Een kind moet kind kunnen zijn, zich bewegen, spelen, zijn fantasie kunnen gebruiken. Er is een grote behoefte aan hoogwaardige, duurzame groene speelplekken in de directe woonomgeving, waarin de creativiteit en verbeeldingskracht van kinderen tot hun recht kunnen komen. De beperkte ruimte in het stedelijk gebied vraagt om creatieve oplossingen om multifunctionele ruimte te creëren. "Het creëren van een succesvolle speelplek vraagt om maatwerk. Het is niet genoeg om alleen maar mooie speeltoestellen neer te zetten. Door kinderen, ouders en omwonenden te betrekken bij de inrichting en de aanleg van de speelplek zal deze meer aansluiten bij hun wensen en behoeften", zo wordt gesteld in het onderzoek van TNO naar optimalisatie van speelplekken in aandachtswijken. (Bron: website KEI, maart 2008)

Vanuit deze visie en na het succes van de eerste prijsvraag in 2009 wordt onder auspiciën van Entente Florale Nederland, in samenspraak met het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (ELI) voor de tweede keer de prijsvraag georganiseerd voor hoogwaardige openbare of semi-openbare groene speelplekken. De basis voor deze ontwerpwedstrijd/prijsvraag wordt gevormd door de criteria. Deze zijn opgesteld door een werkgroep waarin deskundigen van de disciplines, pedagogie, gezondheid, onderzoek, aanleg en beheer en veiligheid zitting hadden. In deze criteria is het kind centraal gesteld en speelt duurzaamheid een belangrijke rol voor zowel het ontwerp als de uitwerking daarvan. Groen moet in het ontwerp en in het spel een centrale plaats innemen. Dit keer is de prijsvraag onderverdeeld in twee categorieën. Enerzijds de speelplekken die ontworpen zijn voor de openbare en semi-openbare ruimte en anderzijds die voor scholen, instellingen voor kinderopvang, BSO, instellingen voor jeugdige gehandicapten, etc.

Het winnende ontwerp wordt bekroond met een bedrag van €10.000 en het certificaat als winnaar. Elke genomineerde ontvangt een nominatie certificaat. De genomineerde ontwerpen worden opgenomen in een brochure. Tevens worden deze ontwerpen gepresenteerd tijdens de prijsuitreiking van deze prijsvraag.

Voor de groep scholen, instellingen voor kinderopvang, BSO en instellingen voor jeugdige gehandicapten wordt daarnaast nog een aparte prijs ingesteld. Het beste ontwerp in deze categorie wordt beloond met een kunstobject en een daarbij behorend certificaat

Criteria vanuit het Kinderperspectief

NATUURLIJK AVONTUURLIJK SPELEN

1. Herkenbaar als speel- en ontmoetingsplek
bijv. door poort, totempaal, etc.
2. Toegankelijk en bereikbaar voor zoveel mogelijk - in principe alle - kinderen
3. Afwisseling in de ruimte - 'landschap'
Bijvoorbeeld
 - hoog - laag
 - donker - licht
 - open - gesloten
 - droog - nat
4. Diverse materialen kunnen worden ingezet
 - bodem: klei, zand, modder
 - water: pomp, fontein, beek, moeras, plas, ...
 - beplanting: kruiden (bloemen!), struiken, bomen
 - hout, steen, andere materialen
5. Er wordt recht gedaan aan behoeften van kinderen denk aan bijvoorbeeld
 - uitdaging tot intensief bewegen zoals klimmen, rennen, etc.
 - rustig ergens kunnen zitten- samen met anderen spelen en herrie maken - jezelf kunnen terugtrekken in stilte- je kunnen verstoppertje
 - graag gezien worden
 - kunnen zien zonder gezien te worden
 - je thuis voelen, geborgenheid - in de seizoenen, de bomen, e.a.
 - verandering en veranderbaarheid ('speelsheid') van de omgeving
 - de vele ongevormde losse elementen die natuur biedt als speel materiaal en die uitnodigen om in vele combinaties iets mee te doen.
 - iets nuttigs of moois maken van natuurlijk materiaal
 - ervaren van grond, water, zon en wind, vuur
6. Veelzijdige uitdaging tot bewegen door niet bedachte en onverwachte - natuurlijke - verschillen: in het terrein, in klimbomen, in klimconstructies van boomstammen, e.d.
7. De speelruimte biedt speelse groene educatieve mogelijkheden.
8. Kinderen zijn actief betrokken bij het ontwerptraject en bij de realisering, het beheer/onderhoud en de wijze van gebruik.

Criteria Aanleg- en Beheeraspecten

1. **Beplanting**
Het beplantingsplan houdt rekening met de standplaats (bodemtype, grondwaterstand, licht en ruimte), de juiste boom op de juiste plaats. Groen moet centraal staan, functioneel zijn en meer bieden dan alleen decor of esthetische waarde.
2. **Ecologische waarde**
Vrucht, kleur en structuur zijn belangrijke dragende elementen in het plan. De beplanting is aantrekkelijk voor fauna. Aandacht voor inheemse beplanting is eveneens een overweging.
3. **Sortimentskeuze**
Bij de keuze van beplanting wordt rekening gehouden met speel - en educatiemogelijkheden, aantrekkelijkheid door de seizoenen heen en veilig (zie hoofdstuk Veiligheid).
4. **Beheerplan**
Het beheerplan beschrijft de onderhoudshandelingen en houdt rekening met milieuaspecten en speelbaarheid. De beplanting is afgestemd op het beheerplan.
5. **Eindbeeld**
Het ontwerp heeft een bepaalde mate van flexibiliteit. Het eindbeeld is inzichtelijk en wordt eventueel aan gebruikers en omwonenden gepresenteerd. Het eindbeeld wordt gerealiseerd binnen een tijdspanne van 3 tot 5 jaar.
6. **Functiecombinaties**
De speelplek vervult een multifunctionele toepassing. De openbare of semi-openbare ruimte wordt op een creatieve manier gebruikt door aansluiting te hebben op bijvoorbeeld waterberging, volkstuinen, ecologische verbindingzones of educatieve functies.
7. **Omgeving**
Qua dimensie en uitvoering is de speelplek een integraal onderdeel van en passend bij de omgeving en de bewoners.

Criteria Veiligheid

Juist omdat het om een groene speelplek voor kinderen gaat staat veiligheid hoog in het vaandel. Alle veiligheidsnormen waaraan een speelplek moet voldoen zijn te vinden op www.allesoverspelen.nl. Hieronder een greep uit die normen.

Ligging speelterrein en omheining

De toegang en uitgang moet overzicht aan het verkeer bieden.

1. Sociale veiligheid

Het ontwerp moet transparant zijn zonder afbreuk te doen aan de behoefte van kinderen aan plaatsen waar ze even 'niet gezien' worden.

2. Beplanting

Aanplant van ernstig giftige planten en bloemen moet in de directe omgeving van de speelruimte worden vermeden. (zie bijlage 5 "lijst van giftige tuin- en natuurplanten" in Handboek veiligheid van speelgelegenheden, 4e druk 2003. AKKEN, D. VAN.

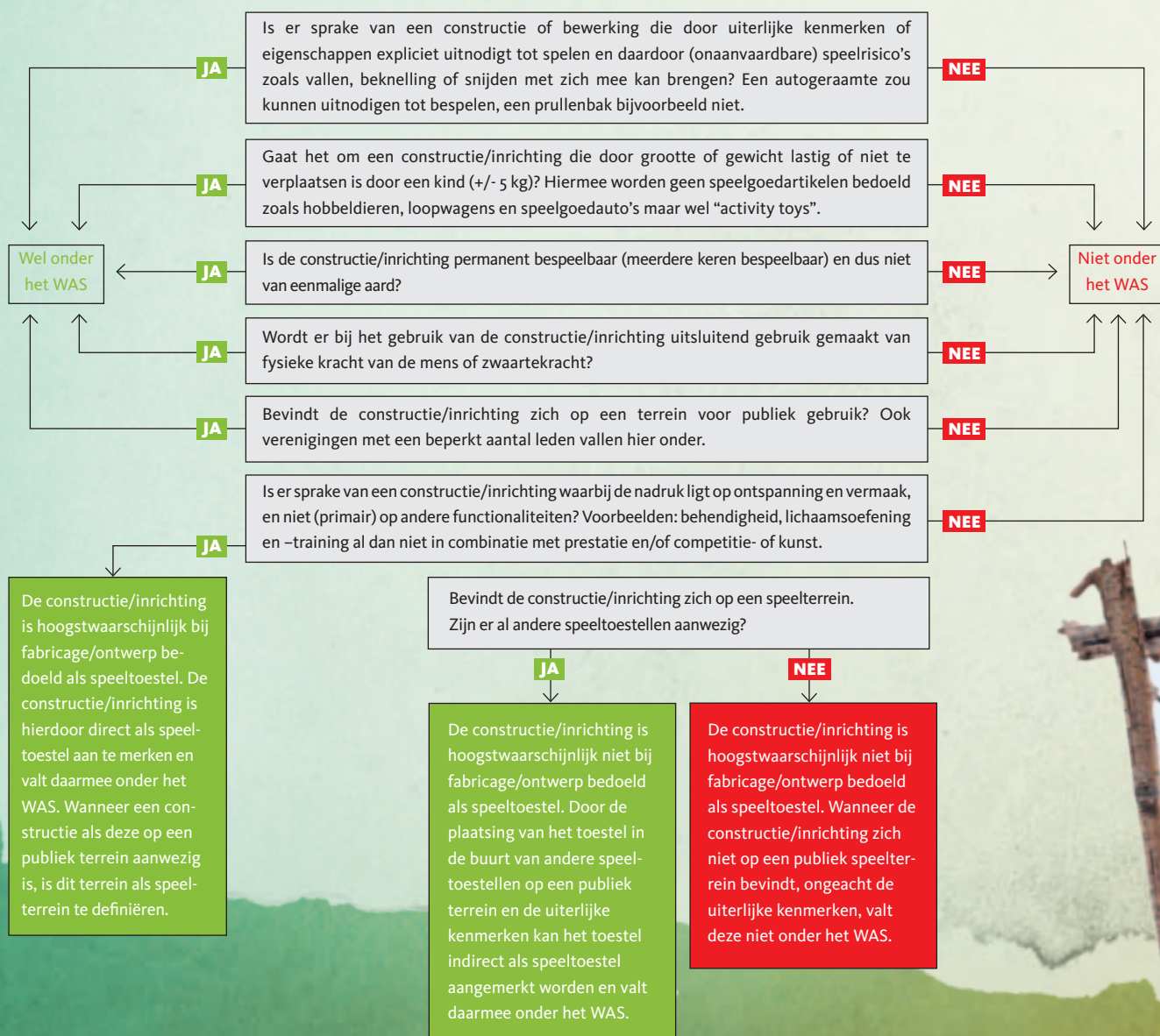
Toetsing veiligheid

Het ontwerp moet voldoen aan de veiligheidscriteria van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS) met zijn Reikwijdte notitie (2007) en de factsheet "Spelen in de bossen (Van natuurlijke materialen tot veilige speeltoestellen) 2008". Richtlijnen vindt u ook in de publicatie "Speelnatuur. Richtlijnen voor veiligheid" (auteurs ing. G.B.J. de Baaij, drs. S. Bouwens en mr B.M. Visser - okt.2008) van de branche zelf. Op de volgende pagina treft u het denkmodel voor toetsing van de veiligheid. U kunt meer informatie vinden op www.allesoverspelen.nl

De veiligheidsaspecten van de speelplek dienen in de bijlage van uw inzending duidelijk te worden verantwoord.

Bepaling of objecten onder het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) vallen en dus gecertificeerd dienen te worden kan plaats vinden door onderstaand stroomschema langs te lopen.

STROOMSCHEMA

Veiligheid

Het stroomschema is slechts een hulpmiddel ter bepaling of een object onder het WAS valt. Indien het niet duidelijk is of een object onder het WAS valt beslist de Keuringsdienst van Waren in overleg met de keurende instantie.

VOORBEELDEN

De Reikwijdte notitie geeft voorbeelden van objecten die wel of niet onder het WAS vallen. De VWA houdt toezicht op het WAS en kan deze overzichten / voorbeelden actueel houden.

Voorbeelden van objecten wél vallend onder het WAS:

- Producten, inrichtingen en constructies die niet primair als speeltoestel zijn ontworpen en verhandeld (bv. Een oude boot, tractor, kunstobject), met speelwaarde en bijbehorende risico's en op een speelterrein zijn geplaatst;
- Op speelterreinen geplaatste materialen die zijn bewerkt of verwerkt in een constructie / opstelling met meerdere / andere (natuurlijke) materialen én door deze bewerking of verwerking expliciet uitnodigen tot spelen;
- Toestellen die mogelijk bestaan uit enkel natuurlijke materialen en bijvoorbeeld geplaatst zijn in speelbossen*;
- Veerpontjes, vloten die zich op een publiek speelterrein bevinden en waarbij de nadruk van het gebruik ligt op spelen en niet op transport.

Voorbeelden van objecten niet vallend onder het WAS:

- Tijdelijk geconstrueerde bespeelbare objecten, die als element van hun spel door kinderen onder toezicht worden vervaardigd, zoals bouwspeelplaatsen;
- Natuurlijke materialen op speelterreinen die niet doelbewust zijn geplaatst om te bespelen en niet uitnodigen tot bespelen, zoals boomstammen*;
- Veerponten, vloten die niet geplaatst zijn op een speelterrein;
- Skibanen, kanobanen (zonder motorische aandrijving) buiten speelterreinen;

- Toestellen en inrichtingen ten behoeve van outdoor activiteiten (o.a. abseilen, tokkelen) buiten speelterreinen;
- Militaire klimobjecten, trimparcoursen, stormbanen, die ook als zodanig gebruikt worden buiten speelterreinen;
- Toestellen en inrichtingen die primair zijn bestemd voor sportbeoefening en geplaatst zijn op voor sportbeoefening bestemde locaties.

Waterpartijen

Waterpartijen waar speelobjecten vallend onder het WAS in of over geplaatst zijn moeten voldoen aan de criteria gesteld in het Handboek Veiligheid van Oppervlaktewater, inventarisatie van de problematiek en aanbevelingen voor verbeteringen, 1994 Jaartsveld R.F.M., Consument en Veiligheid, BQ Educatieve Uitgeverij. Water dat uit onder het WAS vallende speelobjecten komt moet drinkbaar zijn.

Aanbevelingen voor gemeenten

Deze aanbevelingen, opgesteld door de werkgroep Criteria Groene Speelplekken zijn bedoeld als richtlijn voor de gemeenten als opdrachtgever bij het ontwerpen, aanleggen en beheren van groene speelplekken.

1. Speelruimtebeleid

Gemeente heeft visie en voert beleid uit over speelruimten, waarvan 'groen spelen' een onderdeel is. Verschillende beleidssectoren (groen, sport en recreatie, NME, stedenbouw, jeugd, welzijn) zijn daarbij betrokken; hun sectorale visies sluiten erop aan. Dus er is samenhang op gemeentelijk niveau.

2. Overwegingen bij locatiekeuze

- Toegankelijkheid en bereikbaarheid van de locatie.
- Geen milieubelaste plek (denk aan luchtkwaliteit, geluid, elektromagnetische velden, bodem e.d.)

3. Beleidsinstrumenten

Gemeente zet beleidsinstrumenten in om groene (kwaliteits) speelplekken te stimuleren. Bijv. subsidie, inhoudelijke ondersteuning/expertise, bewonersparticipatie faciliteren, speellocatiebeleid.

4. Financiering:

- Investering is inzichtelijk en berekend voor langere termijn (opsplitsing in ontwikkel-, realisatie- en beheerkosten)
- Budget reserveren voor sociale programmering van de plek (activiteiten, participatie, combinaties met buurt/jeugdwerk, vormen van toezicht en aanwezigheid stimulerende volwassenen).

5. Communicatie extern:

Gebruikers worden geïnformeerd over en betrokken (participatie) bij het initiatief, ontwerp en beheer. Dit betreft kinderen, ouders en omwonenden. Aanmoedigingsbeleid om groene speelplekken te initiëren. Aanspreekpunt binnen de gemeente voor initiatieven.

6. Communicatie intern

Gemeentelijk projectleider, netwerk, heldere verantwoordelijkheden, aanspreekpunten bij de verschillende betrokken beleidssectoren.

7. Inzet van **professionele krachten**; pedagogische kwaliteit

8. **Snelheid en zorgvuldigheid van het proces** van initiatief tot realisatie.

9. Visie op het **bereik** van de plek, voor wie bereikbaar? Capaciteit. Laagdrempeligheid.

10. **Hondenbeleid**

11. In hoeverre sluit de plek aan bij **prioriteiten** in het landelijk en gemeentelijk beleid (bijv. achterstandswijken, stimuleren van bewegen)

12. **Definities van bestemmingen** in bestemmingsplannen geven ruimte voor vormen van groen spelen.

Reglement

PRIJSVRAAG "GROENE SPEELPLEKKEN"

De prijsvraag "Groene Speelplekken" is uitgeschreven door de stichting Entente Florale Nederland en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (ELI). Het betreft het ontwerpen en realiseren van een kwalitatief hoogwaardige, duurzame openbare of semi-openbare speelplek, inclusief schoolpleinen of speelgelegenheid voor instellingen voor kinderopvang, BSO, instellingen voor jeugdige gehandicapten etc. In dit prijsvraagreglement zijn de vraagstelling en alle regels die gelden tijdens deze prijsvraag gespecificeerd. Dit reglement is bindend voor de uitschrijver en de juryleden. De deelnemers geven door inzending aan dit wedstrijdreglement te onderschrijven.

DOELSTELLING

Het belang van vrij spelen in het groen en met het groen en dan speciaal voor kinderen in de leeftijdsgroep 4 - 12, onder de aandacht brengen van allen die bij de inrichting van de openbare ruimte zijn betrokken en het stimuleren van het verantwoord en creatief ontwerpen en aanleggen van duurzame groene speelplekken die zowel pedagogische als ecologische kwaliteit hebben en de kinderen aanspreken.

WEDSTRIJDREGELS

1. De deelname aan deze prijsvraag/ontwerpwedstrijd staat open voor: gemeentelijke diensten, architectenbureaus, bureaus voor landschapsarchitectuur, groenvoorzieners, scholen, woningcorporaties, instellingen voor kinderopvang, BSO, instellingen voor jeugdige gehandicapten, etc. Dit onder voorwaarde dat de inzender zich houdt aan de bepalingen vastgelegd in het reglement van deze prijsvraag. Onjuist ingezonden ontwerpen worden terzijde gelegd.
2. Het ontwerp dient uit te gaan van de criteria, die een onverbrekelijk onderdeel uitmaken van dit reglement. De jury behoudt zich het recht voor bij onvoldoende kwaliteit van de inzendingen geen winnaar aan te wijzen.
3. Het ingezonden ontwerp voor openbare of semi-openbare speelplekken dient uiterlijk in 2012 daadwerkelijk gerealiseerd te zijn. Het inzenden van ontwerpen die vanaf 1 januari 2008 zijn gerealiseerd of momenteel worden uitgevoerd is eveneens toegestaan. Voor al deze ontwerpen gelden verkort dit reglement en de voor deze prijsvraag geldende criteria. Elk ontwerp (tekening en/of maquette) dient duidelijk te zijn. Ontwerpen die reeds zijn ingezonden en door de jury tijdens de speelplekpenprijsvraag in 2009 zijn beoordeeld, zijn van deelname uitgesloten.
4. Het ontwerp moet zijn vergezeld van een beplantingsplan, van een toelichting van maximaal 3 pagina's A4, die in ieder geval moet bevatten: de filosofie achter het ontwerp en een toelichting daarop en een omschrijving van het beheerplan dat ook de gegevens bevat inzake de financiën en het materiaalgebruik (duurzaamheidsaspect). Een motivering van de veiligheidsaspecten dient te zijn bijgevoegd, evenals een beschrijving van de rol van de gemeente, indien die van toepassing is. Ook moet in de beschrijving zijn aangegeven hoe kinderen bij de planvorming zijn betrokken. Indien een van de hierboven genoemde elementen ontbreekt, zal het ontwerp niet door de jury worden beoordeeld.
5. Bij de beoordeling van de ontwerpen wordt uitgegaan van de volgende kwalitatieve criteria: Functionaliteit, kindvriendelijkheid, duurzaamheid (beheeraspecten), karakteristiek (creativiteit/originaliteit), de balans tussen uitdaging en veiligheid, samenhang met de omgeving, inbedding in het gemeentelijk beleid, communicatie en bewoners/kind participatie.
6. Om een onpartijdig oordeel van de jury te kunnen waarborgen, kunnen de ontwerpen alleen onder motto worden ingezonden naar het prijsvraagsecretariaat. In de rechter onderhoek van het ontwerp en de bijlagen dient dit motto te worden vermeld. Bij het ontwerp dient in een gesloten blanco envelop, naam, adres en telefoonnummer van de inzender te worden vermeld. Op de envelop uitsluitend het motto vermelden. Op geen der stukken van de inzending mag het handschrift van de ontwerper voorkomen, noch enig teken, stempel of iets dergelijks, waaruit de herkomst van het ontwerp zou kunnen worden afgeleid. De jury heeft de bevoegdheid om de naambrieven waarin de gegevens van de ontwerper zijn vermeld, na de uitspraak van de jury te openen en de namen van de genomineerde inzenders bekend te maken. Wordt door een inzender meer dan één ontwerp ingezonden, dan moet voor elk ontwerp een apart motto worden gekozen. Elk ontwerp dient apart te worden verpakt en verzonden. Om het de organisatie mogelijk te maken om een bevestiging van ontvangst te sturen dient de afzender zijn naam en adres op de buitenkant van de enveloppe van inzending te vermelden.
7. De jury die de ontwerpen en beplantingsplannen beoordeelt zal bestaan uit deskundigen uit de disciplines pedagogie, aanleg en beheer, gezondheid, veiligheid, gemeentelijke overheid en kinderen. De jury is onafhankelijk van de deelnemers en doet een autonome uitspraak.
8. De inzendingen moeten uiterlijk 24 juni 2011 om 12.00 uur bij het secretariaat binnen zijn. De inzendingen worden door de jury getoetst aan de hierboven genoemde voorwaarden en wedstrijdregels. De beoordeling heeft plaats in de periode tussen 27 juni en 1 juli 2011.
9. De genomineerden krijgen vroegtijdig bericht. De uitslag wordt de inzenders toegezonden na de officiële prijsuitreiking, die plaats heeft medio oktober 2011. De uitslag wordt ter publicatie aangeboden aan de vaktijdschriften en andere media. De deelnemers zijn gehouden mee te werken aan free publicity en aan de tentoonstelling van de genomineerde ontwerpen zonder dat daar een vergoeding tegenover staat.
10. Alle ingezonden plannen worden eigendom van de stichting Entente Florale Nederland en worden niet aan de inzenders geretourneerd. Het auteursrecht van de inzender wordt gerespecteerd.
11. Over de uitslag van de prijsvraag kan niet worden gecorrespondeerd of anderszins gecommuniceerd. De uitspraak van de jury is bindend. In gevallen waarin dit reglement niet voorziet is de uitspraak van de jury eveneens bindend.
12. Voor vragen over de prijsvraag kan men zich wenden tot het prijsvraagsecretariaat van Entente Florale Nederland per email: info@ententeflorale.nl of tel. 0172 236269, fax 0172 217115.

**De inzendingen moeten worden geadresseerd aan:
Secretariaat prijsvraag "Groene Speelplekken"
Postbus 139, 2770 AC Boskoop.**

Colofon:

De prijsvraag Groene Speelplekken wordt georganiseerd onder auspiciën van Entente Florale Nederland

Initiatiefnemers:

Plant Publicity Holland

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Projectcoördinatie:

Roel van Dijk – Plant Publicity Holland

Frank van Suchtelen - All-Round Communications

Fotografie:

Stichting Oase Springzaad

BuroBlad

Productie:

All-Round Communications – Boskoop

Maart 2011

Prijsvraag
Groene Speelplekken

Stichting Entente Florale Nederland
Postbus 139, 2770 AC Boskoop
Tel. 0172 23 62 69
info@ententeflorale.nl
www.ententeflorale.nl

Plant Publicity Holland

Deze prijsvraag is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Deze brochure is gedrukt op milieuvriendelijk papier.